

Δευτέρα 18 Ιουλίου,

ώρα 9.30 μ.μ.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΘΕΑΤΡΟΥ «ΔΙΑΛΟΓΟΣ»

Κάρλο Γκολντόνι

«Ο ΥΠΗΡΕΤΗΣ ΔΥΟ ΑΦΕΝΤΑΔΩΝ»

«...Έχουμε προοδεύσει, βγήκαμε από τη ζούγκλα! Υπάρχει η τέχνη, η ποίηση, η μουσική!»

Μπλανς Ντιμπούά

Τένεσι Ουίλιαμς «Λεωφορείον ο Πόθος»

Μετάφραση :

Θέμης Μουμουλίδης

Παναγιώτα Πανταζή

Σκηνοθεσία : Θέμης Μουμουλίδης

Σκηνικά - κοστούμια : Κώστας Βελινόπουλος

Κινησιολογική επεξεργασία : Αλίκη Καζούρη

Φωτισμοί : Αντώνης Παναγιωτόπουλος

Μουσική επιμέλεια : Κώστας Θωμαΐδης

Ξιφογραφίες : Θάνος Δερμάτης

ΔΙΑΝΟΜΗ

Πανταλόνε : Κώστας Δαρλάσης

Σίλβιο : Μάκης Δεστούνης

Κλεαρέτη : Λίλιαν Δημητρακοπούλου

Ντοτόρε : Κώστας Φλωκατούλας

Σμεραλντίνα : Φωτεινή Ντεμίρη

Μπριγκέλλα : Χάρης Γρηγορόπουλος

Τρουφαλντίνο : Χάρης Σώζος

Βεατρίκη : Γιώτα Φέστα

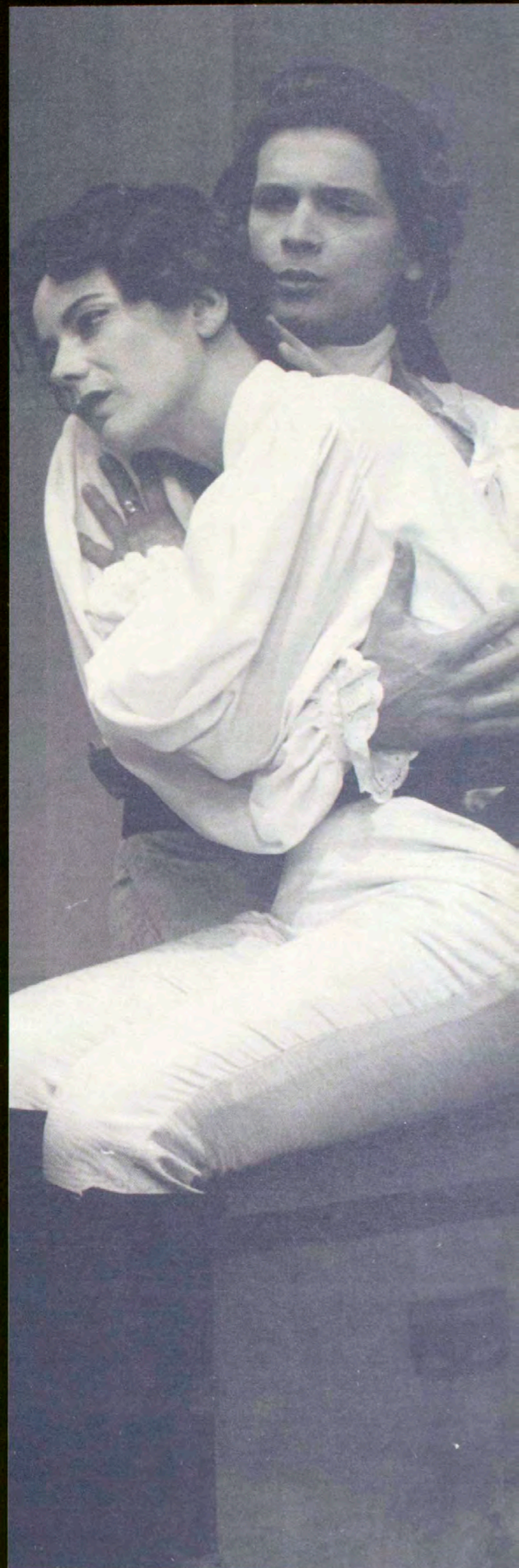
Φλορίντο : Νίκος Παπαδόπουλος

Υπηρέτης, βαστάζος, γκαρσόνι, καμαριέρης : Θάνος Δερμάτης

Η σκηνή στη Βενετία - 1745

Ο υπηρέτης δύο αφεντάδων, γράφτηκε μετά από παραγγελία του ιταλού κωμικού (Τρουφαλντίνο)

Α. Σάκκι το 1745. Παρουσιάσθηκε την ίδια χρονιά στην Βενετία, στο θέατρο Σαν Σαμουέλλε.

Ο Γκολντόνι δισεισθάνεται ολοένα και περισσότερο την κεφαλαιώδη σημασία του αναμορφωτικού έργου που προτίθεται να ασκήσει. Έχει συλλάβει το ιδεώδες μιας «κωμωδίας χαρακτήρων», και ολόκληρη αυτή η περίοδος θα σηματοδοτηθεί από τον αγώνα ανάμεσα στην τελευταία και στην παραδοσιακή *commedia dell' arte*, που προβάλλει σθεναρή αντίσταση. Πρέπει να υποθέσουμε, ότι ο ίδιος αγώνας εκτυλίσσεται και στο ίδιο το πνεύμα του Γκολντόνι, καθώς αυτός είναι στενά συνδεδεμένος με την παράδοση της οποίας γνωρίζει τα προτερήματα και τα δέλητρα, διαβλέποντας όμως ταυτόχρονα πως θα πρέπει στο εξής να περάσει από την αναπόφευκτη αναίρεσή της για να φτάσει στη μοναδική φόρμα που είναι ικανή να δώσει στο ιταλικό κωμικό θέατρο την αξία που του είναι απαραίτητη.

Και όταν ακόμη δε νοιώθει καθόλου αυτή τη νοσταλγική μεταμέλεια, είναι υποχρεωμένος να συμπεριφερθεί σαν να την ένοιωθε, τόσο ισχυρές ήταν οι αντιστάσεις που προβάλλονταν, περισσότερο ή λιγότερο συνειδητά, από τους ηθοποιούς και το κοινό του.

Όπως γίνεται συχνά, το Σημείωμα για τον Αναγνώστη, που παρατίθεται από τον Γκολντόνι στην αρχή της έκδοσης του «Υπηρέτη δύο αφεντάδων», μας παρέχει πολύτιμες πληροφορίες. Παρ' ότι δε διευκρινίζει ότι εμπνεύσθηκε από μια γαλλική πηγή μεταγραμμένη από τον Riccoboni και περιορίζεται στο να σημειώσει ότι του προτάθηκε από τον Σάκκι, τη χαρακτηρίζει όμως εξ αρχής ως φαρσοκωμωδία, διαφορετική από τις «κωμωδίες χαρακτήρων» του κι αυτό γιατί είναι συγκροτημένη γύρω από το πρόσωπο του Τρουφαλντίνο. Η κωμωδία αυτή εκτυλίσσεται σ' έναν κόσμο που ελάχιστα ενδιαφέρεται για την αληθοφάνεια, γιατί είναι αυτός της *Commedia dell' arte*. Ο χαρακτήρας του Τρουφαλντίνο νομιμοποιείται εδώ να παρουσιάζει τις, με οποιοδήποτε άλλο τρόπο ασυμβίβαστες, αντιθέσεις ανάμεσα στην ηλιθιότητα και την ευφυΐα: μπορεί να είναι «ηλίθιος όταν φέρεται απερίσκεπτα», αλλά «τετραπέρατος όταν ενεργεί με δόλο» και σ' αυτό έγκειται ο χαρακτήρας του Τρουφαλντίνο.

Από την άλλη, σύμφωνα με τον Γκολντόνι, δε θα έπρεπε να γίνεται τόσος λόγος ιδιαίτερα γι' αυτόν τον πρωταγωνιστή, και «η κωμωδία θα μπορούσε να κάνει και χωρίς αυτόν».

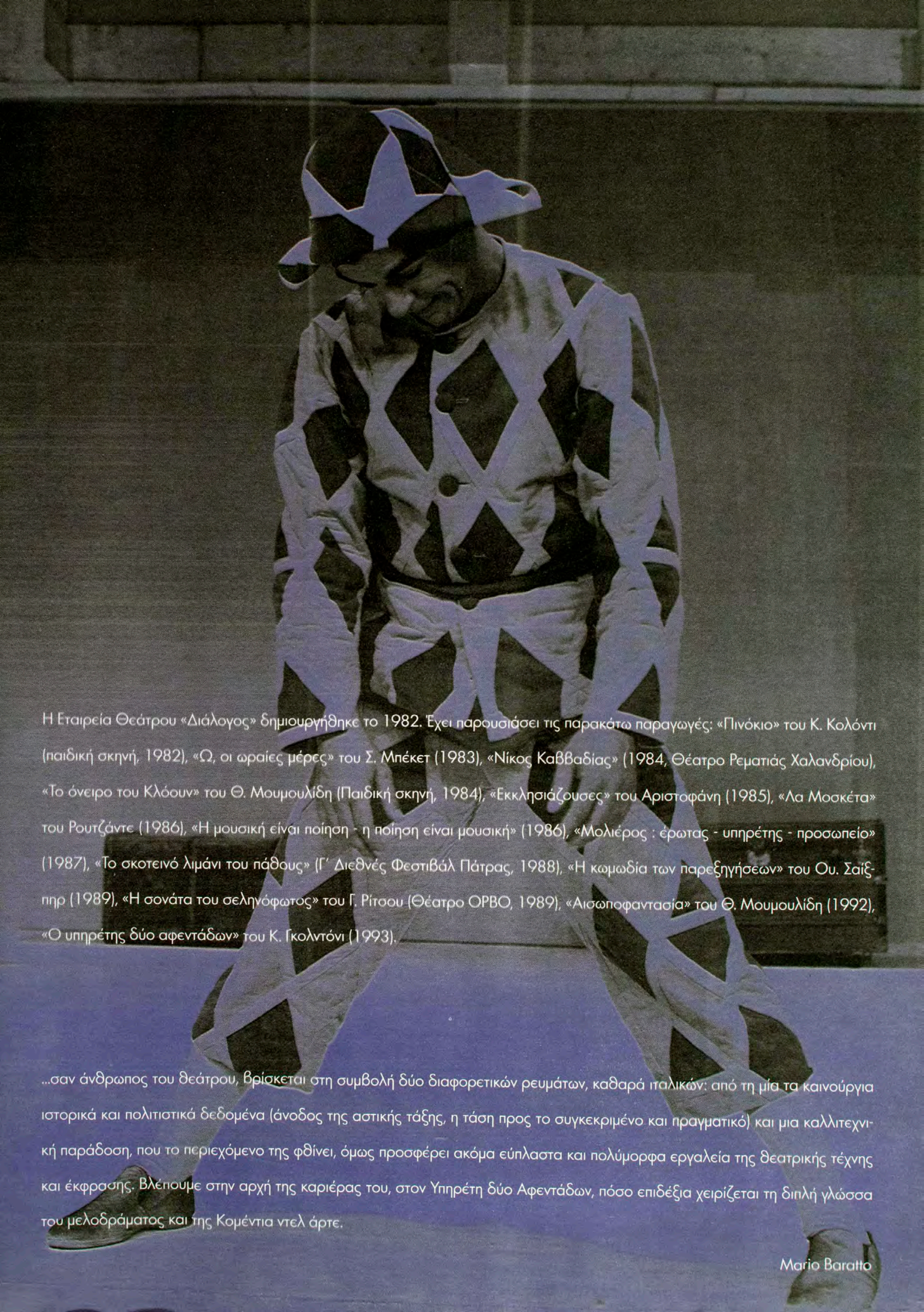
Αυτή η δήλωση δικαιολογημένα εκπλήσσει, και προκαλείται κανείς να απαντήσει πως σ' αυτή την περίπτωση το έργο θα ήταν ακατανόητο ή τουλάχιστον εξ ολοκλήρου διαφορετικό.

Όπως ο Τρουφαλντίνο, όλα τα πρόσωπα κατάγονται απευθείας από τον κόσμο της *Commedia dell' arte*.

Πρώτα-πρώτα, οι δύο «γέροι»: ο Πανταλόνε (υπό το παραδοσιακό όνομα Πανταλόνε των Μπιζονιόζι), και ο Ντοτόρε, με τα παιδιά τους Κλεαρέτη και Σίλβιο αντίστοιχα. Μέσα σ' αυτό το μικρόκοσμο ο Γκολντόνι εισάγει δύο στοιχεία ξένα, με διπλή έννοια (ξένα), αφού είναι κι οι δύο Τορινέζοι: έναν νέο άντρα, τον Φλορίντο Αρετούζι, και μια νέα γυναίκα μεταμφιεσμένη σε άντρα, τη Βεατρίκη. Τέλος, τρεις ρόλοι «υπηρέτων» που αντιπροσωπεύονται από τον Μπριγκέλα υπό την ιδιότητα του ιδιοκτήτη λοκάντας, την Σμεραλντίνα ως καμαριέρα της Κλεαρέτης και τέλος τον Τρουφαλντίνο. Η πλοκή ξεκινά από το γεγονός ότι στη λοκάντα του Μπριγκέλα καταφτάνουν διαδοχικά, και εν αγνοία ο ένας του άλλου, η Βεατρίκη, αναζητώντας τον δολοφόνο του αδελφού της, που θεωρεί πως είναι ο Φλορίντο, και ο Φλορίντο κυνηγημένος από την αστυνομία του Τορίνο. Ο Πανταλόνε και Ντοτόρε συναντιούνται για το γάμο του Σίλβιο και της Κλεαρέτης, παρουσία της Σμεραλντίνας και του Μπριγκέλα, παλιού φίλου του Πανταλόνε. Ο τελευταίος και ο Ντοτόρε, είναι δύο άνθρωποι γνώστικοί που φροντίζουν για τη διακριτικότητα, και αποφασίζουν να γιορτάσουν σε στενό περιβάλλον αυτό το γάμο, του οποίου η προοπτική γοητεύει τη Σμεραλντίνα που ονειρεύεται να παντρευτεί. Συμπτωματικά θυμούνται το μυστηριώδη θάνατο ενός Τορινέζου συνεργάτη του Πανταλόνε, του Φεντερίκου Ρασπόνι, που «δολοφονήθηκε εξ' αιτίας της αδελφής του». Ο Μπριγκέλα τους βεβαιώνει πως είχε γνωρίσει τον νεκρό, καθώς και την αδελφή του: «Μια νέα, έξυπνη και τολμηρή, ντυνόταν αντρικά, καβαλούσε άλογο, κι εκείνος την αγαπούσε πάνω κι απ' αδελφή του...»

Στο σημείο αυτό φθάνει ο Τρουφαλντίνο για να τους διαβιβάσει ένα μήνυμα: εκδηλώνει από την αρχή το αφελές θράσος του, πολλαπλασιάζοντας τις ερωτήσεις στους μεν και στους δε, προτού ευαρεστηθεί να αυτοπαρουσιαστεί σαν υπηρέτης εκείνου του οποίου μόλις συζητούσαν το θάνατο: του Φεντερίκου Ρασπόνι από το Τορίνο. Μέσα σε γενική κατάπληξη, εμφανίζεται η Βεατρίκη μεταμφιεσμένη σε άντρα και, υπό το όνομά του αδελφού της, διεκδικεί το χέρι της Κλεαρέτης που ο Πανταλόνε είχε υποσχεθεί στον τελευταίο...

Από αυτά τα πρώτα δεδομένα, ξεδιπλώνεται η κυρίως πλοκή, αυτή που δίνει στο έργο το όνομά του και η οποία δένεται από τη στιγμή που, φτάνοντας με τη σειρά του στο πανδοχείο του Μπριγκέλα, ο Φλορίντο θα προσλάβει κι αυτός τον Τρουφαλντίνο στην υπηρεσία του. Ευτυχώς –κι αντίθετα μ' αυτό που γράφει ο Γκολντόνι στο Σημείωμά του προς τους Αναγνώστες– υπάρχει ο Τρουφαλντίνο που αρκεί για να δώσει στο έργο την πραγματική κωμική του διάσταση. Είναι ακριβώς αυτός ο ρόλος που του επιτρέπει να αξιοποιήσει στο έπακρο τα χαρίσματα του ακροβάτη που περιλαμβάνει ο «τύπος» του: όπως π.χ. στη σκηνή 15 της β' πράξης, όπου ο Φλορίντο και στη συνέχεια και η Βεατρίκη-Φεντερίκο, διατάζουν τον Τρουφαλντίνο, όπως γινόταν συνήθως στα πανδοχεία για τους υψηλούς ταξιδιώτες, να τους σερβίρει το γεύμα, έχοντας μάλιστα τη φαινή ιδέα να γευματίσουν στο ιδιαίτερο διαμέρισμά τους. Σ' αυτή τη φάση ο Τρουφαλντίνο μπορεί να φανεί πραγματικά άξιος του τίτλου του ως «Υπηρέτη δύο αφεντάδων», τρέχοντας δεξιά κι αριστερά για να σερβίρει τα πιάτα των δύο αφεντάδων του... Αυτό το έργο με το διαβολεμένο ρυθμό, εκτυλίσσεται χωρίς να βγει από την σκιά της *Commedia dell' arte*. Εδώ ο Γκολντόνι «όφειλε» ίσως να πιέσει τον εαυτό του για να συλλάβει και να συντάξει μια κωμωδία που θα σεβόταν αυτό το είδος (του οποίου είχε πλήρως εντοπίσει και απορρίψει τα απορήματα, την κούραση και τη σκληρήνωση) και ταυτόχρονα να έδινε την εντύπωση ότι το δοξάζει, τη στιγμή ακριβώς που το πρόδιδε εξ ολοκλήρου.

Η Εταιρεία Θεάτρου «Διάλογος» δημιουργήθηκε το 1982. Έχει παρουσιάσει τις παρακάτω παραγωγές: «Πινόκιο» του Κ. Κολόντι (παιδική σκηνή, 1982), «Ω, οι ωραίες μέρες» του Σ. Μπέκετ (1983), «Νίκος Καββαδίας» (1984, Θέατρο Ρεματιάς Χαλανδρίου), «Το όνειρο του Κλόουν» του Θ. Μουμουλίδη (Παιδική σκηνή, 1984), «Εκκλησιάζουσες» του Αριστοφάνη (1985), «Λα Μοσκέτα» του Ρουτζάντε (1986), «Η μουσική είναι ποίηση - η ποίηση είναι μουσική» (1986), «Μολιέρος : έρωτας - υπηρέτης - προσωπίο» (1987), «Το σκοτεινό λιμάνι του πάδους» (Γ' Διεθνές Φεστιβάλ Πάτρας, 1988), «Η κωμωδία των παρεξηγήσεων» του Ου. Σαίξπηρ (1989), «Η σονάτα του σεληνόφωτος» του Γ. Ρίτσου (Θέατρο ΟΡΒΟ, 1989), «Αισωποφαντασία» του Θ. Μουμουλίδη (1992), «Ο υπηρέτης δύο αφεντάδων» του Κ. Γκολντόνι (1993).

...σαν άνθρωπος του θεάτρου, βρίσκεται στη συμβολή δύο διαφορετικών ρευμάτων, καθαρά ιταλικών: από τη μία τα καινούργια ιστορικά και πολιτιστικά δεδομένα (άνοδος της αστικής τάξης, η τάση προς το συγκεκριμένο και πραγματικό) και μια καλλιτεχνική παράδοση, που το περιεχόμενο της φθίνει, όμως προσφέρει ακόμα εύπλαστα και πολύμορφα εργαλεία της θεατρικής τέχνης και έκφρασης. Βλέπουμε στην αρχή της καριέρας του, στον Υπηρέτη δύο Αφεντάδων, πόσο επιδέξια χειρίζεται τη διπλή γλώσσα του μελοδράματος και της Κομέντια ντελ άρτε.